

DOI: 10.32347/2786-7269.2023.6.34-52

УДК 727.62

Кардан Х.В.,

kristtiakh@gmail.com, ORCID: 0009-0000-6106-4567,

к.арх., доцент **Обиначна З.В.,**

zoriana.o@ukr.net, ORCID: 0000-0003-1782-5300,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРИТУЛКІВ ДЛЯ ДОМАШНІХ ТВАРИН

Розглянуто питання архітектурно-розпланувальної організації сучасного притулку для домашніх безпритульних тварин. Подана коротка історія появи притулків для тварин, а також подані практичні рекомендації щодо планування, функціонального наповнення, розташування та варіанти матеріалів, які можна використовувати при будівництві таких закладів. Висвітлені результати проведеного соціологічного опитування дають змогу побачити, які аспекти притулку є важливими для майбутніх відвідувачів та потенційних усинювачів, скільки людей готові взяти тваринку з притулку, а також на що варто звертати увагу при проектуванні притулку для домашніх тварин. Подані практичні рекомендації можуть допомогти як при проектуванні нового, так і при реорганізації вже існуючої споруди.

Ключові слова: притулок для домашніх тварин; архітектурно-планувальна організація; будівельні матеріали; малоповерхова споруда; розпланування; соціологічне опитування.

Постановка проблеми. У всьому світі наразі є проблема перенаселення вуличних тварин. Можна зустріти багато безпритульних, кинутих напризволяще та просто залишених своїми господарями тварин, які борються за життя та виживають як можуть. Притулки для тварин частково вирішують цю проблему, адже правильна його організація дозволяє не тільки утримувати велику кількість тварин та підтримувати їхнє здоров'я, а й знаходять їм нові домівки та люблячих господарів.

Тварини - це живі істоти, яким потрібно місце для проживання. У багатьох країнах будують спеціальні будівлі для притулку для тварин. При створенні нових проєктів притулків необхідно враховувати багато факторів, які впливають на тварин та забезпечення їхнього комфорту. Важливо не тільки популяризувати серед людей розуміння того, що тварини – це живі створіння, які мають свої потреби та емоції, а і на державному рівні заохоти бажаючих та

підготувати підґрунтя для створення новітніх притулків для тварин, які хоч частково задовільнили б таку велику потребу в них.

Наразі в Україні є велика проблема з безпритульними тваринами та притулками для них. На жаль, в суспільстві стаються такі ситуації, що тварини залишаються на вулиці: покинуті своїми господарями або зразу народжені там. За даними досліджень Adopt pets of Ukraine і не тільки, у всі попередні роки була значна кількість безпритульних тварин, які потребували допомоги та догляду, а з початку 2022 року ця проблема особливо загострилась в зв'язку з повномасштабною війною. Через бойові дії багато тварин залишились без дому, покинуті напризволяще та залишені виживати як можуть. Проблема недостатньої кількості притулків для тварин є як ніколи актуальною, адже ніхто, окрім нас не попіклується про «братів наших менших». Щороку приблизно 2,7 мільйона собак і котів вбивають через те, що притулки переповнені та не вистачає людей, які готові усиновити тварину.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На даний час в Україні тема архітектурно-планувальної організації притулків для домашніх тварин не є достатньо дослідженою та розвинутою, тому майже всі знайдені дослідження, по темі проектування, урегулювання та експлуатації притулків для домашніх тварин, укладені на іноземних мовах.

Тема принципів архітектурно-планувальної організації притулків для тварин, заходи щодо вирішення проблеми з безпритульними тваринами та основні види притулків за типами та функціональністю висвітлені в дослідженні Бобровника О.В. [9]. Серед іноземних дослідників розробкою архітектурно-планувальних рекомендацій щодо проектування притулків, створення функціональних приміщень та організації притулків для тварин, займались такі дослідники та організації, як Джейк Портер [10]; Королівське товариство із запобігання жорстокому поводженню з тваринами [11]; експертиза VBG [12]; Урсула Айгнер, Крістін Архант, Регіна Біндер, Жасмін Шпрайцграбнер, Наташа Сафарік [13] та інші.

Метою публікації є дослідження архітектурно-планувальної організації притулків для домашніх тварин та виділення практичних рекомендацій щодо їхнього проектування.

Виклад основного матеріалу дослідження. В наш час є багато безвідповідальних людей, які з різних причин викидають своїх домашніх улюбленців на вулицю, залишаючи їх виживати, а деякі, намагаються вбити своїх тварин, якщо не знаходять їм нових господарів. Тварини виживають, розмножуються, і так збільшується популяція безпритульних тварин, які народжуються зразу на вулиці. Велика кількість тварин не виживають, страждають, хворіють, розповсюджують ці хвороби, інколи стають

агресивними та небезпечними. За статистикою, тварин, від яких відмовилися власники або які є втраченими домашніми тваринами, в притулках вдвічі більше, ніж бродячих і тих, які все життя є безпритульними. В Україні є небагато притулків для тварин та невеликий відсоток від усіх безпритульних тварин, які проживають в них (Рис.1).

Рис. 1. Схема кількості домашніх тварин в притулках в Україні

Особливо актуальними притулки для тварин є зараз, під час війни. Адже багато домашніх тварин були покинуті господарями, коли ті намагались врятуватись від обстрілів, багато залишились без домівки, багато з них є єдиними хто вижив з сім'ї, також багато травмованих та тих, хто потребує допомоги. Через війну з 2022 до 2023 року, в Україні на 60% збільшилась кількість безпритульних тварин. Ці тварини, так само як і люди, пережили великий стрес та втрату близьких їм людей. Велика кількість тварин загинула, але є ті, кого рятують, везуть в безпечне місце, але після порятунку всім цим тваринам необхідно буде знайти новий дім. В зв'язку з цим, виникає багато проблем через те, що кількість тварин є надзвичайно великою, а в Україні більшість притулків з недостатньою місткістю, не затишні та погано організовані для утримання, лікування, реабілітації та подальшого прилаштування (адопції) тварини в нову сім'ю.

Адопція тварин – це процес усиновлення та відповідальності за домашнім улюбленцем, якого попередній власник покинув або відпустив до притулку чи рятувальної організації. Деякі організації надають усиновлювачам право власності на домашнього улюбленця, а інші використовують модель опіки, в якій організація зберігає деякий контроль над майбутнім використанням або доглядом тварини [5].

У всьому світі наразі є проблема перенаселення вуличних тварин. Притулки для тварин частково вирішують цю проблему, адже правильна його організація дозволяє не тільки утримувати велику кількість тварин та підтримувати їхнє здоров'я, а й знаходять їм нові домівки та люблячих господарів. За даними Adopt pets of Ukraine, до початку війни в Україні працювало приблизно 250 притулків, у яких утримували понад 100 тисяч тварин, зараз кількість безпритульних тварин стрімко зростає [1]. Для

порівняння, у США працює близько 5 000 притулків для тварин, і щороку до них потрапляє в середньому 6-8 мільйонів тварин, з яких 3-4 мільйони зазнають евтаназії [2].

На щастя, зараз ми живемо в час, коли бродячі або заблукані тварини захищені та можуть потрапити до притулку, але так було не завжди. Нижче подано історію появи притулків для тварин та організацій, що забезпечують їхній захист.

В Німеччині першим захисником тварин був швабський церковник, а саме пастор міста Штутгарт Крістіан Адам Данн, який написав брошуру в 1819 році під назвою «*Bitte der Armen Thiere*» (дослівно «Будь ласка, бідні тварини»). Ймовірно, причиною написання цієї брошури став лелека, який зазвичай мав гніздо на вежі церкви. Замучену тварину Божий чоловік виявив під час однієї зі своїх прогулянок [3]. Після смерті Данна молодий монастирський помічник, а пізніше міський пастор Альберт Кнапп продовжив справу свого попередника і заснував першу німецьку асоціацію захисту тварин у Штутгарті та Каннштадті в 1837 році. Зараз притулок для тварин у Штутгарті є найстарішим у Німеччині та другим у Європі. А Альберт Кнапп увійшов в історію як «батько німецького руху за захист тварин» [3].

У 1960-ті та 1970-ті роки: приватні притулки для тварин створюються на додаток до муніципальних, щоб залучити бродячих тварин і знайти їм домівку. Хоча перші притулки спочатку були місцем для коней, з роками вони розширилися, щоб включити собак, котів та інших дрібних тварин. Громадська думка про бродячих тварин починає змінюватися, і люди починають розглядати їх як потенційних домашніх тварин, а не як небезпеку для здоров'я [4].

Притулки для тварин можуть мати різні типи програм, включаючи програми адопції, догляду за тваринами на час відпустки власника, програми реабілітації та інші. Вони часто залежать від добровільної волонтерської роботи та фінансової підтримки громадськості.

В останні роки захист тварин, їх благополуччя та створення комфортних умов перебування в притулках стали предметом досліджень багатьох організацій та науковців. Деякі притулки для тварин впроваджують концепцію «домашнього стилю», коли тварини живуть у більш домашньому середовищі, замість кліток чи вольєрів. Це в свою чергу може сприяти соціалізації тварин, полегшити адопцію та їхнє прийняття нових господарів.

Також зараз активно впроваджується використання нових матеріалів, технологій та енергоефективних рішень при проектуванні та реновації притулків для тварин. Адже архітектура створена для тварин є також важливою, так як і архітектура створена для людей (Рис. 2).

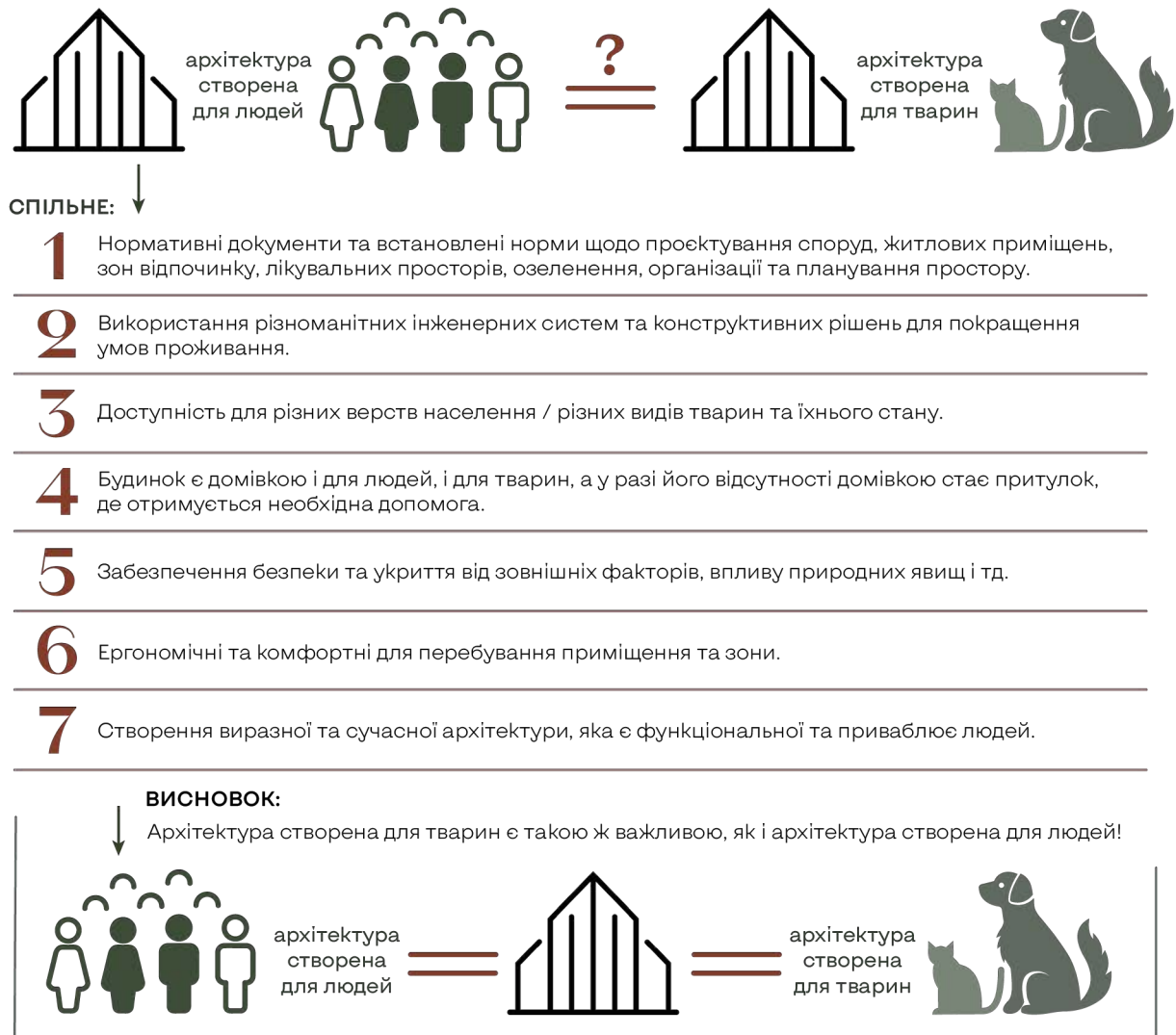

Рис. 2. Схема того, що є спільним між архітектурою для людей та архітектурою створеною для тварин.

При формуванні архітектурно-планувальної структури для різних типів тварин в притулках, необхідно враховувати всі потреби кожного з виду тварин, а також комфорт та безпеку в середовищі, в якому вони проживають. Важливим аспектом є сегрегація видів - розділення різних видів тварин у відповідних зонах або блоках. Це сприяє зменшенню стресу, ризику конфліктів та поширенню хвороб між тваринами.

Притулок можна розділяти не тільки на зони для окремих видів тварин, але ще і на зони відповідно до потреб кожного з них. Наприклад, окремі зони для снання, для прийому їжі, для активностей та для відпочинку як собак, так і котів та інших видів тварин. Є важливим забезпечення достатнього простору для фізичної активності тварини. Для собак це можуть бути простори для прогулянок, вигулу, простір для комунікації собак між собою та ігрові

майданчики. Для котів можуть бути обладнані простори для дряпання, прогулянок, гри та місця з можливістю лазити.

В процесі дослідження було виділено потреби тварин, які повинен забезпечувати притулок (Рис. 3).

Рис. 3. Схема основних та другорядних потреб тварин в притулках.

На основі них бажано будувати структуру майбутнього притулку та враховувати всі аспекти, на які він буде орієнтуватись. Дані потреби також поділені на основні – найкраще, щоб вони були присутні в притулку, та другорядні – ті, без яких притулок також може повноцінно функціонувати.

Тваринам потрібні затишні місця для відпочинку та відокремлення від зайвого шуму та стресу, які травмують тварин. В усіх приміщеннях, де перебувають тварини повинна забезпечуватись чистота та гігієна, а отже ці приміщення повинні легко очищуватись та бути легкодоступними для персоналу притулку. Додатковим плюсом буде встановлення в приміщеннях хорошої вентиляції з рекуперацією та датчика контролю за температурою та вологістю, що в свою чергу дозволить підтримувати здорові умови для утримання тварин.

При облаштуванні або організації житла для матерів з цуценятами необхідно враховувати різні потреби матері та потомства. Це також включає можливість того, що тварина-мати повинна мати можливість вийти зі сфери впливу цуценят, наприклад, створивши підняту поверхню для лежання.

Важливо враховувати розмір і тип простору, який відповідає природнім потребам конкретного виду тварин. Наприклад, для собак потрібен достатньо великий простір для прогулянок та бігу, а для котів можуть бути встановлені вертикальні елементи, такі як дерева або полицки, щоб лазити. Для тварин, які вимагають окремих приміщень або тераріумів, таких як гризуни або птахи, необхідно забезпечити відповідні клітки, акваріуми, тераріуми або вольєри.

Розмір клітки має відповідати потребам та розмірам тварини, а також забезпечувати достатній простір для руху та комфортного середовища. Для окремих видів тварин, які мають специфічні потреби, можуть знадобитися спеціальні адаптовані приміщення.

Простори для соціалізації тварин є не менш важливими як і всі інші, вони включають в себе як комунікативний простір тварин між собою, так і людей та персоналу з тваринами. Необхідно створювати простори, де тварини можуть гратись, спілкуватись та взаємодіяти. Розміри приміщень та вигульних майданчиків мають бути достатніми, щоб тварини могли вільно переміщатися, стрибати, бігати та виконувати природні поведінкові активності (Рис. 4). Деякі тварини можуть вимагати більшого ступеня приватності та індивідуальності. Необхідно передбачувати простори, де тварина може сховатися або відокремитися від інших, якщо вона цього прагне. Це особливо важливо для тварин, які пережили стрес або травму, як фізичну так і психологічну.

Рис. 4. Схема зон та аспектів, які потрібно враховувати при проектуванні зовнішнього простору притулку.

Максимальне використання природного світла є корисним для тварин, оскільки воно сприяє їхньому фізичному та психологічному благополуччю. Встановлення у приміщеннях достатньої кількості вікон або інших прозорих поверхонь дозволить тваринам бачити навколишній світ та забезпечить природне освітлення. Потрібно передбачати устаткування та комунікації для догляду за тваринами, такі як водопостачання, каналізація, годівниці, ліжка, санітарні зони тощо.

Застосування природних елементів в інтер'єрі та екстер'єрі притулку, таких як рослини, дерева та природний ландшафт, може створити більш природне та затишне середовище для тварин. Це може включати й зелені насадження, імітацію природних структур або навіть штучні озера або струмки.

Потрібно не забувати, що притулки повинні мати відповідні ветеринарні приміщення для медичного огляду, лікування, реабілітації, а також ізоляції хворих та карантинних тварин, щоб запобігти поширенню різноманітних хвороб серед інших жителів притулку.

Медичні кабінети мають бути обладнані необхідним устаткуванням та засобами для надання ветеринарної допомоги. Також притулки повинні мати спеціальні приміщення для купання, грумінгу та загального догляду за тваринами, адже це дозволяє забезпечити належну гігієну кожної тварини.

Карантинна станція та ветеринарна клініка є важливими складовими будь-якого притулку для тварин. Карантинна станція використовується для фізичного відділення новоприбулих тварин, тобто тварин із невизначеним станом здоров'я та статусом вакцинації, від тварин, яких можна усиновити, і особливо від тварин, які є заразними. Ветеринарна клініка використовується для фізичного відділення тварин, інфікованих інфекцією, від новоприйнятих тварин і тварин, яких можна усиновити.

Обидві станції просторово відокремлені одна від одної та від інших зон притулку для тварин. На обидві станції можна потрапити лише через окремий вхід і доступні вони можуть бути лише спеціально уповноваженим особам. Стіни, підлога та стеля повинні легко очищатися та дезінфікуватися. Покриття підлоги та перегородки не повинні пропускати рідини та повинні бути не слизькими. Обидві станції повинні бути достатньо освітлені (200 люкс) та мати можливість обігріву до температури повітря не нижче 15°C [6].

У випадку існуючих притулків для тварин, які не можуть гарантувати найкращу можливу організацію карантинних і лікарняних приміщень, необхідно постійно приділяти увагу фізичному відокремленню щойно госпіталізованих та хворих тварин одна від одної та від здорових тварин. Якщо приміщення не має власного доступу ззовні, цей недолік необхідно

компенсувати відповідними гігієнічними заходами (захисний одяг, взуття, дезінфекційний килимок) [6].

Важливим є урахування потреб працівників притулку, щоб вони могли легко доглядати за тваринами та виконувати свою роботу не заважаючи одні одним. Зручний доступ до приміщень, забезпечення необхідного обладнання, предметів та інфраструктури необхідних для легкого догляду за тваринами – це все може зробити роботу працівників притулку більш ефективною та комфортною.

Також комфортні робочі зони для працівників притулку включають в себе правильні розміри приміщень та обладнання, висоту столів, ергономічні стільці та обладнання, необхідна екіпіровка для взаємодії з агресивними тваринами та інші аспекти, які сприяють безпеці та комфорту працівників.

Так як кожен заклад чи приміщення можна поділити на певні функції, то правильна організація та поєднання їх між собою дозволяє створити правильне та комфортне середовище, де ніяка функція не буде заважати іншій чи невдало перетинатись з нею (Рис. 5).

При проєктуванні притулку необхідно враховувати потенційне збільшення кількості тварин та розширення діяльності притулку. А простір потрібно планувати з урахуванням можливого зростання, щоб забезпечити достатню ємність та ефективність притулку в майбутньому.

Потрібно не забувати розташовувати при вході в притулок інформаційний пункт, де відвідувачі можуть отримати необхідну інформацію про тварин, які доступні для адопції, про сам процес адопції, умови догляду та відвідування притулку, а також інші питання, які можуть виникати у відвідувачів притулку. Це допоможе спростити процес адопції та забезпечити належну комунікацію з громадськістю.

Тип конструкцій, який найчастіше використовується в притулках, — це так званий ряд коробок, з'єднаних із внутрішніми дворами. Цей тип споруди відповідає розпліднику: він використовується в 50% притулків. Іншою формою є система утримання тварин лише в приміщенні. Трохи більше половини закладів використовують внутрішні дворики. Вони практичні, оскільки в основному вдень собака може вільно отримати доступ до цього невеликого простору назовні, щоб справляти нужду, прогулятися та контактувати з іншими тваринами (огорожа, як правило, зроблена з дротяної сітки).

INDOOR

Рис. 5. Схема зон та аспектів, які потрібно враховувати при проектуванні внутрішнього простору притулку.

Внутрішні двори, зазвичай становлять у середньому 10,3 м². Приблизно 67% закладів обирають суцільні перегородки, де немає візуального контакту з іншими тваринами. Проте, внутрішня та зовнішня частини мають бути відкритими: соціальний контакт має бути можливим як усередині, так і зовні.

Огорожа двориків на 75% закрита сіткою-рабицею. До огорожі іноді додають дерев'яні або металеві пластини, щоб дозволити собакам мати усамітнене місце поза полем зору тварини з сусідньої будки. Інший спосіб поділу полягає у спорудженні бетонної стіни висотою до 1 м, та натягнутої сітки. Для підлоги двориків в основному використовується бетон та трав'яне покриття. Підлога у дворі також може бути виготовлена з дерева, гравію або плитки.

Бетон є найбільш використовуваним матеріалом для стін внутрішніх приміщень, за ним йдуть дерев'яні стіни та сітка. Деякі установи обирають стіни з двох видів матеріалів, наприклад, бетонну стіну, подовжену дротяною сіткою, або дерев'яні дошки, покладені на дротяну сітку. Бетон також є найбільш використовуваним матеріалом для підлоги житлових приміщень для тварин, а потім плитка.

Потрібно вибирати матеріали, які є безпечними для тварин і не мають токсичних речовин, щоб уникнути отруєння тварин, а також матеріали, які є легкими у догляді; також в пріоритеті є гладкі поверхні, які легко мити та дезінфікувати.

В приміщеннях, в яких мають перебувати тварини, необхідно передбачати шумоізоляцію та елементи для зниження рівня шуму в приміщеннях. Для цього можна використовувати акустичні панелі та штукатурку, плити з мінерального волокна, акустичну піну, перфорований гіпсокартон, шумопоглинаючі панелі, акустичні підвіски та перегородки, які можуть допомогти відокремити приміщення для тварин і зменшити розповсюдження шуму.

Наприклад, рівень шуму в собачому блоці може бути дуже високим за несприятливих умов. Гавкіт однієї чи кількох собак швидко досягає значення до 97 дБ(А). При тривалості впливу 30 хвилин, на основі 8-годинної зміни, буде досягнуто рівня оцінки 85 дБ(А), що є межею шуму, шкідливого для здоров'я [7]. Проте вибір конкретних матеріалів та методів, для зменшення рівня шуму в приміщеннях, буде залежати від конкретних умов та функції приміщення, а також виду тварини і рівня шуму, який потрібно зменшити.

А які ж містобудівні аспекти варто враховувати при проектуванні притулку для домашніх тварин? Згідно пункту 4 наказу від 15.10.2010 №439 Державного комітету ветеринарної медицини України «Про затвердження Положення про притулок для тварин», притулок для тварин повинен

розташовуватись від житлових будинків та будівель іншого призначення на відстані не менше ніж 300 м, а територія притулку повинна бути огороженою [8].

Розташування притулків для тварин має велике значення, оскільки воно впливає на комфорт, безпеку тварин, легкість доступу та ефективність догляду за ними. Важливо обирати місце, де немає небезпеки для тварин від зовнішніх факторів та навколишнього середовища, наприклад, таких як забруднене повітря, шум, небезпека втечі тварини з притулку, промислові зони, техногенно небезпечні зони та інше.

Місце розташування притулку повинно бути легко доступним для працівників притулку, ветеринарів, відвідувачів та співробітників суміжних організацій. І бажано, щоб була асфальтована дорога та зручний доїзд до притулку.

Якщо в міському середовищі обмежений простір, тоді варто розглядати можливість розташування притулку у невеликих прилеглих містечках, селах або околицях, де є більше вільного простору. Варто віддавати перевагу місцю з природним середовищем, де може забезпечуватись потреба тварин в фізичній активності. Також варто розглянути можливість використання екологічних та енергозберігаючих рішень, таких як сонячні панелі, водозахисні технології, використання відновлюваних матеріалів тощо.

Також притулки можуть виконувати роль освітніх центрів, де люди можуть отримувати інформацію про догляд за тваринами, відповідальність, яку вони несуть, за тварину, а також способи спілкування та комунікації з різними тваринами. Забезпечення доступу до інформаційних матеріалів, навчальних програм та консультаційних послуг може допомогти власникам тварин надавати своїм улюбленицям належний догляд.

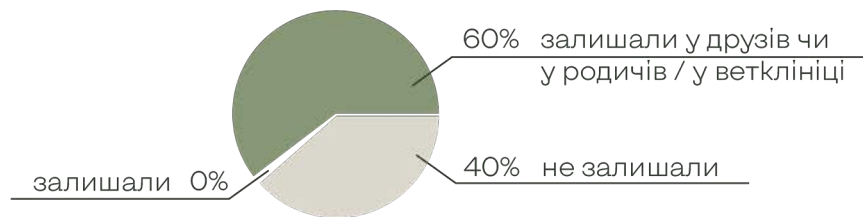
В процесі дослідження було проведено соціальне опитування-інтерв'ю, в якому взяло участь 54 особи, які є господарями одного чи декількох домашніх тварин (Рис. 6). Опитування дозволяє зрозуміти, які фактори для господарів є важливими при виборі притулку для тимчасового чи довгострокового утримання їхньої тваринки, яке в загальному ставлення до притулків в Україні, а також чи доцільною є створення та робота різного типу притулків.

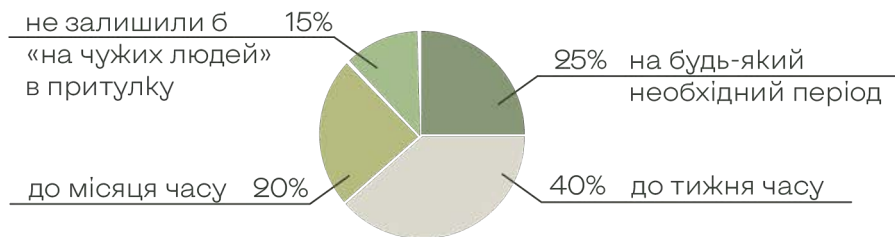
Рис. 6. Схема розподілу опитуваних осіб.

Питання, з яких складалось опитування та узагальнення всіх відповідей на них (Рис. 7). Також було наведено багато факторів, які є важливими для опитуваних осіб, при виборі притулку для тимчасового чи довгострокового перебування їхньої тварини, тому були згруповані схожі відповіді та виділені найголовніші аспекти, які також варто враховувати при проектуванні притулку для тварин (Рис. 8).

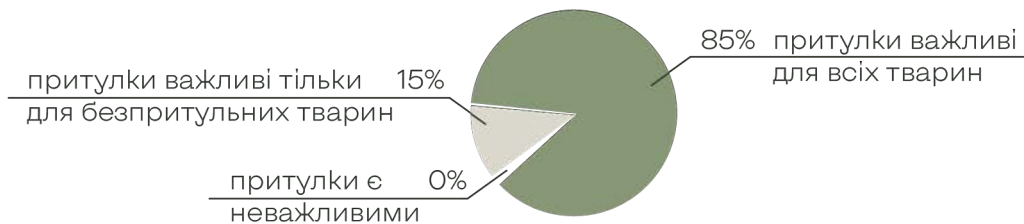
Чи залишали Ви коли-небудь свого домашнього улюбленця в притулку для тимчасового або довгострокового перебування?

На який час Ви б хотіли чи могли б залишити свою тваринку в притулку?

Як Ви вважаєте чи є важливими та корисними притулки для тимчасового чи довгострокового перебування тварин?

Чи буває у Вас потреба залишити свого улюбленця в притулку тимчасового або довгострокового перебування?

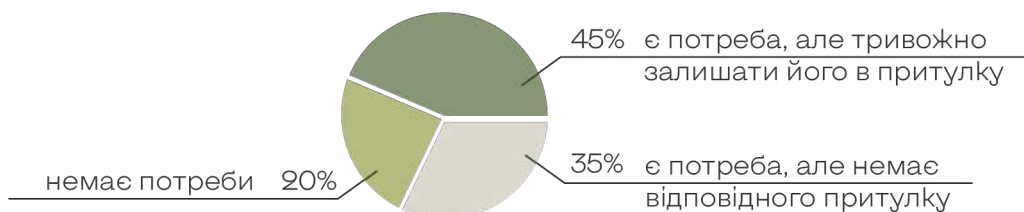
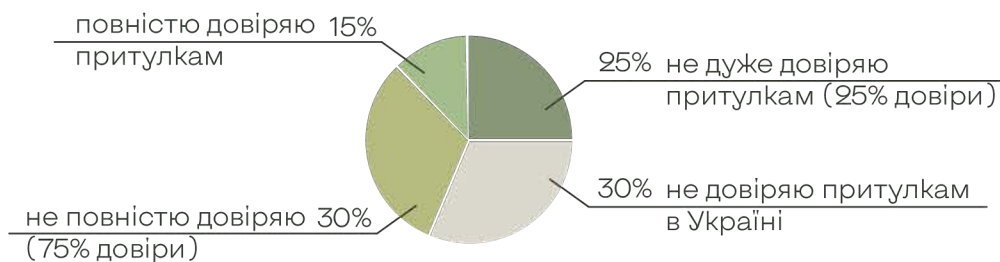

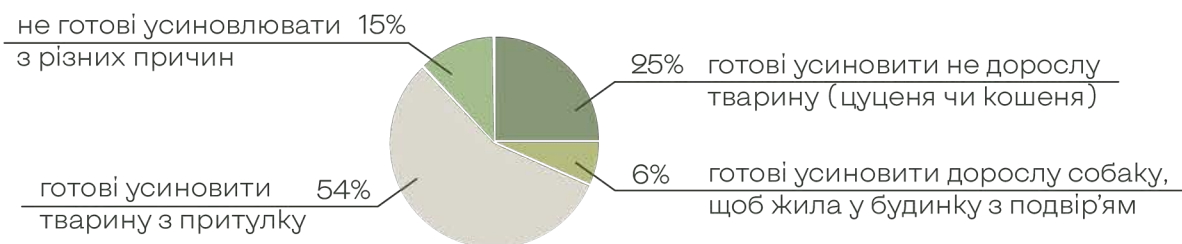
Рис. 7. Результати відповідей опитуваних осіб на поставлені запитання.

Який ступінь Вашої довіри до притулків для домашніх тварин різного типу?

Чи хотіли б Ви усиновити тваринку з притулку?

Якби був вибір купити тваринку чи взяти з притулку, що б Ви обрали?

Які критерії є важливими для Вас при виборі притулку для тимчасового чи довгострокового перебування Вашої тварини?

Рис. 8. Результати відповідей опитуваних осіб на поставлені запитання та схема критеріїв, які є важливими для людей при виборі притулку для їхньої тваринки.

Отже, якщо підвести підсумки проведеного опитування-інтерв'ю, можна виділити, що в загальному враження про притулки в опитуваних людей сформоване в основному на основі тих притулків, які є в нас в Україні, а тут вони не дуже викликають довіру до того, що тварині там буде достатньо добре. Тому створення сучасного багатофункціонального притулку мало б позитивний вплив як на громадськість в загальному, так і на багатьох тварин по окремоті.

Висновки. На основі всього вищесказаного, можна зробити висновок, що є проблема у відсутності необхідного житла для великої кількості безпритульних тварин, а отже, є потреба в організації великого, багатофункціонального та комфортного притулку для тварин, який міг би в повній мірі виконувати свої функції та забезпечувати щасливе життя тваринам, які в ньому перебувають, а в подальшому і успішну адопцію тварини.

Для того, щоб споруджувались комфортні та багатофункціональні притулки для тварин, необхідний комплексний архітектурний підхід до проектування та будівництва таких закладів. Враховувати всі аспекти та потреби тварин, персоналу та відвідувачів. Використовувати високоякісні матеріали та функціональні конструктивні рішення, які зроблять проживання тварин в притулку та роботу персоналу, більш безпечними та комфортними.

Також, необхідно поміняти думку населення та інвесторів стосовно таких притулків. Адже зараз мало хто думає про благополуччя тварин, що в свою чергу все одно тісно пов'язано з людьми. Існує багато упереджених думок та ставлення до притулків, що підтягує і недбале ставлення влади до потреб тварин. Насправді є безліч світових прикладів того, як притулки можуть мати не тільки комфортні умови утримання тварин, а і красиву та виразну архітектуру, зручні планувальні рішення, та багато простору.

Список використаних джерел

1. Вікторія Кудряшова (19.04.2022). Ініціатива, яка допомагає знайти дім тваринам, покинутим під час війни. The village. URL: <https://www.village.com.ua/village/city/city-news/325235-initsiativa-yaka-dopomagaє-znayti-dim-tvarinam-pokinutim-pid-chas-viyni>
2. Janae Bradley & Suchithra Rajendran (05.02.2021). Increasing adoption rates at animal shelters: a two-phase approach to predict length of stay and optimal shelter allocation. BMC Veterinary Research. URL: <https://bmcvetres.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12917-020-02728-2>
3. Kerstin Zeter (2020). Geschichte des Tierschutzes. URL: <https://www.planet->

[wissen.de/natur/tier_und_mensch/tiere_im_heim/pwiegeschichtedestierschutzes100.html](https://www.wissen.de/natur/tier_und_mensch/tiere_im_heim/pwiegeschichtedestierschutzes100.html)

4. Hillrose pet resort. The history of pet shelters. URL: <https://www.petresort.com/pet-information/history-pet-shelters/>

5. Вікіпедія. Адопція тварин. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F_%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD

6. Deutscher Tierschutzbund e.V. (2010). Tierheimordnung des Deutschen Tierschutzbundes e.V. Richtlinien für die Führung von Tierheimen der Tierschutzvereine im Deutschen Tierschutzbund e.V. Boon, Deutschland. URL: https://www.tierschutzbund.de/fileadmin/user_upload/Downloads/Organisation/Tierheimordnung.pdf

7. VBG-Fachwissen (2013). Tierheime – bauliche Anlagen planen und erstellen. Fachinformation für Bauherren und Planer. Hamburg, Deutschland. URL: https://www.vbg.de/SharedDocs/Medien-Center/DE/Broschuere/Branchen/Tierhaltungen/Tierheime_bauliche_Anlagen_plan_n_und_erstellen_BGI_889_2.pdf?__blob=publicationFile&v=7

8. Державний комітет ветеринарної медицини України (15.10.2010, № 439). Положення про притулок для тварин. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1016-10#Text>

9. Бобровник О.В. (2016). Архітектура будівель і споруд. Принципи архітектурно-планувальної організації притулків для тварин. Сучасні проблеми архітектури та містобудування (2016) випуск 45, 328-331. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/bitstream/handle/987654321/5262/201645-328-331.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

10. Jake Porter (July 2019). Cross-Species Architecture: Developing an Architecture for Rehabilitative Learning Through the Human-Canine Relationship (Masters Theses). Massachusetts, USA. URL: https://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1857&context=masters_theses_2 doi: <https://doi.org/10.7275/14469387>

11. Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (The RSPCA), (2017). Guidelines for the design and management of animal shelters. United Kingdom. URL: <https://www.icam-coalition.org/wp-content/uploads/2017/03/Shelter-guidelines-English.pdf>

12. VBG-Fachwissen (2013). Tierheime – bauliche Anlagen planen und erstellen. Fachinformation für Bauherren und Planer. Hamburg, Deutschland. URL: https://www.vbg.de/SharedDocs/Medien-Center/DE/Broschuere/Branchen/Tierhaltungen/Tierheime_bauliche_Anlagen_plan_n_und_erstellen_BGI_889_2.pdf?__blob=publicationFile&v=7

13. Mag.a Ursula Aigner, Dr.i Christine Arhant, DDr.i Regina Binder, Mag.a Jasmin Spreitzgrabner, Mag.a Natascha Safarik (Mai 2016). Handbuch Tierheime. Selbstevaluierung Tierschutz. Bundesministerium für Gesundheit (BMG). Wien, Österreich. URL: https://www.verbrauchergesundheit.gv.at/tiere/publikationen/Tierheim_Handbuch.pdf?8hkwky

Khrystyna Kardan, Ph.D, associate Professor **Zoriana Obynochna**
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

ARCHITECTURAL AND PLANNING ORGANIZATION OF SHELTERS FOR HOMELESS ANIMALS

The article deals with the architectural and planning organization of a modern shelter for homeless animals (pets). A brief history of the emergence of shelters for animals is presented, as well as practical recommendations for planning, functional content, location and options for materials that can be used in the construction of such facilities are presented. The highlighted results of the conducted sociological survey make it possible to see which aspects of the shelter are important for future visitors and potential adopters, how many people are ready to take an animal from the shelter, as well as what should be paid attention to when designing a shelter for pets. The presented practical recommendations can help both when designing a new shelter for animals and when reorganizing an existing structure.

Animals and pets are living creatures that need a place to live. In many countries, special buildings are being built for animal shelters. When creating new projects of shelters, it is necessary to take into account many factors that affect animals and ensure their comfort. It is important not only to popularize among people the understanding that animals are living creatures that have their own needs and emotions, but also at the state level to encourage those who want to and prepare the ground for the creation of the latest shelters for animals that would at least partially satisfy such a great need for them.

And in order to build comfortable and multifunctional shelters for animals, a complex architectural approach to the design and construction of such facilities is necessary. Consider all aspects and needs of animals, staff and visitors. Use high-quality materials and functional design solutions that will make the shelter animals and staff work safer and more comfortable.

Keywords: shelter for homeless animals; architectural and planning organization; building materials; low-rise building; planning; sociological survey.

REFERENCES

1. Victoria Kudryashova (April 19, 2022). An initiative that helps find homes for animals abandoned during war. The village. {Initsiatyva, yaka dopomahaie znaity dim tvarynam, pokynutym pid chas viiny. The village.} {in Ukrainian} URL: <https://www.village.com.ua/village/city/city-news/325235-initsiativa-yaka-dopomagaie-znaity-dim-tvarinam-pokinutim-pid-chas-viyni>. {in Ukrainian}
2. Janae Bradley & Suchithra Rajendran (05.02.2021). Increasing adoption rates at animal shelters: a two-phase approach to predict length of stay and optimal shelter allocation. BMC Veterinary Research. (URL: <https://bmcvetres.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12917-020-02728-2>. in English}
3. Kerstin Zeter (2020). History of animal protection. URL: https://www.planet-wissen.de/natur/tier_und_mensch/tiere_im_heim/pwiegeschichtedestierschutzes100.html. {in German}
4. Hillrose pet resort. The history of pet shelters. URL: <https://www.petresort.com/pet-information/history-pet-shelters/>. {in English}
5. Wikipedia. Adoption of animals. {Wikipediia. Adoptsiiia tvaryn} URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F_%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD. {in Ukrainian}
6. German Animal Welfare Association (2010). Animal shelter regulations of the German Animal Welfare Association e.V. Guidelines for the management of animal shelters of the animal protection associations in the German Animal Welfare Association e.V. Boon, Germany. URL: https://www.tierschutzbund.de/fileadmin/user_upload/Downloads/Organisation/Tierheimordnung.pdf. {in German}
7. VBG expertise (2013). Animal shelters – plan and create structural facilities. Specialist information for builders and planners. Hamburg, Germany. URL: https://www.vbg.de/SharedDocs/Medien-Center/DE/Broschuere/Branchen/Tierhaltungen/Tierheime_bauliche_Anlagen_plan_n_und_erstellen_BGI_889_2.pdf?__blob=publicationFile&v=7. {in German}
8. State Committee of Veterinary Medicine of Ukraine (October 15, 2010, No. 439). Regulations on shelter for animals. Verkhovna Rada of Ukraine. [Derzhavnyi komitet veterynarnoi medytsyny Ukrainy (15.10.2010, № 439). Polozhennia pro prytulok dlia tvaryn. Verkhovna Rada Ukrainy.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1016-10#Text>. {in Ukrainian}
9. Bobrovnyk O.V. (2016). Architecture of buildings and structures. Principles of architectural and planning organization of shelters for animals. Modern

problems of architecture and urban planning (2016), issue 45, 328-331. {Bobrovnyk O.V. (2016). Arkhitektura budivel i sporud. Pryntsypy arkhitekturno-planuvalnoi orhanizatsii prytulkiv dlia tvaryn. Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia (2016) vypusk 45, 328-331.} URL: <https://repository.knuba.edu.ua/bitstream/handle/987654321/5262/201645-328-331.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. {in Ukrainian}

10. Jake Porter (July 2019). Cross-Species Architecture: Developing an Architecture for Rehabilitative Learning Through the Human-Canine Relationship (Masters Theses). Massachusetts, USA. URL: https://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1857&context=masters_theses_2 doi: <https://doi.org/10.7275/14469387>. {in English}

11. Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (The RSPCA), (2017). Guidelines for the design and management of animal shelters. United Kingdom. URL: <https://www.icam-coalition.org/wp-content/uploads/2017/03/Shelter-guidelines-English.pdf>. {in English}

12. VBG expertise (2013). Animal shelters – plan and create structural facilities. Specialist information for builders and planners. Hamburg, Germany. URL: https://www.vbg.de/SharedDocs/Medien-Center/DE/Broschuere/Branchen/Tierhaltungen/Tierheime_bauliche_Anlagen_plan_n_und_erstellen_BGI_889_2.pdf?__blob=publicationFile&v=7. {in German}

13. Mag.a Ursula Aigner, Dr.i Christine Arhant, DDr.i Regina Binder, Mag.a Jasmin Spreitzgrabner, Mag.a Natascha Safarik (May 2016). Animal shelter handbook. Self-evaluation of animal welfare. Federal Ministry of Health (BMG). Vienna, Austria. URL: https://www.verbrauchergesundheit.gv.at/tiere/publikationen/Tierheim_Handbuch.pdf?8hkwky. {in German}